

Sygn. akt VI ACa 628/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Marek Podogrodzki

Sędzia SA – Agata Zajęc

Sędzia SO del. – Marcin Strobel (spr.)

Protokolant: – sekr. sądowy Beata Pelikańska

po rozpoznaniu w dniu 26 października 2012 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa (...) Bank (...) S.A. w W.

przeciwko Skarbowi Państwa - Generalnemu Dyrektorowi Dróg Krajowych i Autostrad w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 20 lutego 2012 r.

sygn. akt XXV C 1457/11

I oddala apelację;

II zasądza od Skarbu Państwa- Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad w W. na rzecz (...) Bank (...) S.A. w W. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 23 listopada 2011 r. powód (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa - Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad w W. kwoty 168 441,56 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 marca 2011 r. do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego.

W jego uzasadnieniu wskazał, iż nabył od faktoranta - (...) Sp. z o.o., wierzytelność wynikającą z zawartej z pozwanym umowy z dnia 10 września 2010 r. Ponieważ dłużnik spełnił tylko część świadczenia i odmówił zapłaty pozostałej części, stanowiącej należność dochodzoną niniejszym pozwem, powołując się na jej zajęcie przez komornika, powództwo jest uzasadnione (pozew z dnia 16 listopada 2011 r. k. 4-38).

W odpowiedzi na pozew z dnia 7 lutego 2012 r. pozwany Skarb Państwa – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W jej uzasadnieniu podniósł, że umowa faktoringu dotyczyła przelewu wierzytelności przyszłej, a co za tym idzie niewymagalnej i nie stała się wymagalna przed zajęciem. Roszczenie powoda w takim wypadku wobec skutecznego zajęcia i przekazania środków komornikowi jest niezasadne (odpowiedź na pozew z dnia 7 lutego 2012 r. k. 48-59).

Wyrokiem z dnia 20 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 168 441,56 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 marca 2011 r. do dnia zapłaty i kosztami procesu w kwocie 12 039,00 zł.

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

(...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. świadczył na rzecz (...) Sp. z o.o. usługi faktoringu. Na podstawie umowy faktoringu nabył od w/w spółki jako faktoranta, wierzytelność pieniężną wynikającą z umowy wykonawczej na kwotę 250 309,58 zł.

Pismem z dnia 31 stycznia 2011 r. pozwany potwierdził przelew w/w wierzytelności, jako wymagalnej i bezspornej płatności, wynikającej z faktur i powstałej zgodnie z warunkami umowy z dnia 10 września 2010 r.

Na poczet nabytej wierzytelności w dniu 4 marca 2011 r. powód otrzymał od pozwanego kwotę 71 723,27 zł, przy czym po dokonaniu rozrachunków wynikających z umowy faktoringowej, zaliczył na poczet wierzytelności kwotę 10 144,75 zł.

W konsekwencji roszczenie powoda opiewa na kwotę dochodzoną pozwem tj. kwotę 168 144,56 zł.

Wobec braku płatności, pozostałej części należności, powód pismem z dnia 21 kwietnia 2011 r. zwrócił się do pozwanego o jej zapłatę.

Pismem z dnia 2 maja 2011 r. pozwany odmówił jednak zapłaty powołując się na bezzasadność żądania, w związku z dokonaniem przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia - Krzyków zajęciem.

Zajęcie to dotyczyło wierzytelności przypadającej wierzycielowi od dłużnika - (...) Sp. z o.o. w sprawie Km 231/11 i obejmowało należność główną

w kwocie 110 959,91 zł oraz w sprawie Km 2867/10 i obejmowało należność główną w kwocie 7 850,92 zł.

Oba zajęcia miały miejsce w dniu 7 lutego 2011 r., a łączna kwota zajętych wierzytelności wyniosła 178 586,31 zł.

Pismem z dnia 8 marca 2011 r. pozwany poinformował powoda o dokonaniu potrąceń na wyżej wskazaną kwotę.

W oparciu o powyższe ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał, iż zgłoszone przez powoda roszczenie za zasadne.

Zdaniem Sądu Okręgowego wobec braku sporu, co do okoliczności faktycznych, spór stron ograniczał się do odmiennej interpretacji przepisu

art. 885 k.p.c. w związku z art. 902 k.p.c. i wynikającej z niej skutków, co do skuteczności zajęcia, a co za tym idzie zasadności żądania pozwu.

W ocenie Sądu Okręgowego zasadniczym problemem było rozstrzygnięcie, czy powołana wyżej regulacja może mieć zastosowanie do wierzytelności polegającej na spełnieniu świadczenia jednorazowego na wypadek, gdy do rozporządzenia nią doszło przed zajęciem, a wymagalność wierzytelności nastąpiła po zajęciu. Dokonując analizy w/w przepisów Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, iż w opisanym wyżej stanie faktycznym, taka subsumcja jest jednak niemożliwa i to z dwóch powodów.

Po pierwsze przepis art. 885 k.p.c. ma zastosowanie jedynie do wynagrodzenia za prace. Po drugie zaś zawarte w art. 902 k.p.c. sformułowanie, dotyczące odpowiedniego stosowania przepisu art. 885 k.p.c., oznacza jego stosowanie w innych aniżeli wskazane w przepisie wypadkach, przy uwzględnieniu odmiennego charakteru, a także celu egzekucji z innych praw majątkowych oraz wynikających z nich różnic, z uwzględnieniem faktu, iż w przypadku egzekucji wynagrodzenia za pracę, wierzyciel będzie się zaspokajał w sposób stopniowy i cykliczny.

Uznając, iż sporna wierzytelność ma charakter wierzytelności nieperiodycznej, jednorazowej o stałej wysokości i nienarastającej, Sąd Okręgowy uznał, iż powołana wyżej regulacja nie może mieć do niej zastosowania, wobec czego zgłoszone przez powoda żądanie jest uzasadnione.

Powyższe okoliczności legły u podstaw uwzględnienia przez Sąd Okręgowy żądania pozwu i zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda dochodzonej nim należności.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o przepis art. 98 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany zaskarżając go w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

I. naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 230 k.p.c., polegające na braku ustalenia, że w dniu 11 lutego 2011 roku nastąpiło zajęcie wierzytelności wynikającej z faktury (...) oraz, że wynagrodzenie należne wykonawcy na podstawie umowy wykonawczej nr (...) roku z dnia 10 września 2010 roku było uzależnione od zakończenia poszczególnych etapów prac, odebranych według obmiaru;

II. naruszenie przepisu art. 885 k.p.c. w związku z art. 902 k.p.c. przez przyjęcie, że przepis art. 885 k.p.c. nie ma zastosowania do nabytej przez powoda wierzytelności przyszłej, wynikającej z umowy wykonawczej z dnia 10 września 2010 r., chociaż do rozporządzenia tą wierzytelnością doszło przed zajęciem komorniczym, a jej wymagalność nastąpiła po zajęciu.

Powołując się na powyższe zarzuty pozwany wnosil o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów postępowania według norm prawem przepisanych oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów procesu za drugą instancję.

W odpowiedzi na apelację powód wnosil o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego jest bezzasadna i podlega oddaleniu.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż pomimo pewnych niedostatków i błędów, uzasadnienia zaskarżonego wyroku, Sąd Okręgowy dokonał, w przeważającej mierze, prawidłowych ustaleń, co do okoliczności faktycznych, stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, które, na co wskazują obie strony, w świetle regulacji art. 229 i 230 k.p.c., były w istocie bezsporne, i jako takie nie wymagały dowodu.

Pozwany, co prawda słusznie wskazuje na fakt błędnego przyjęcia przez Sąd I instancji, że zajęcie spornej wierzytelności miało miejsce w dniu 7 lutego 2011 r., podczas gdy, z dołączonych do akt dokumentów oraz przyznanych przez strony okoliczności wynika, iż rzeczywiście nastąpiło ono w dniu 11 lutego 2011 r. (patrz data prezentaty na dokumencie stanowiącym zawiadomienie o zajęciu wierzytelności k. 52 i 53 akt). Owa pomyła (czy też niedokładność), zawarta w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, nie wpływa

jednak na prawidłowość zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia, nie zmieniając w sposób istotny, ustalonych w sprawie okoliczności faktycznych, mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy niniejszej. Niezależnie bowiem od wadliwego ustalenia w/w daty, w sprawie niniejszej bezspornym, a nadto potwierdzonym w oparciu o dołączone do akt dokumenty, jest fakt,

iż do rozporządzenia sporna wierzytelnością doszło przed jej zajęciem, zaś do jej zajęcia przed powstaniem jej wymagalności, i to niezależnie od tego czy zajęcie to nastąpiłoby 7 czy też 11 lutego 2011 r. Powyższy błąd nie mógł zatem w żaden sposób wpływać na prawidłowość zapadłego w sprawie wyroku.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego bez znaczenia, dla oceny prawidłowości zapadłego w sprawie wyroku, jest również brak powołania w jego uzasadnieniu ustaleń, co do sposobu płatności spornej wierzytelności (płatności dokonywanej częściami). Okoliczności ta nie wpływa, bowiem na ocenę skuteczności zajęcia, w świetle regulacji przepisów art. 885 w związku z art. 902 k.p.c., a co za tym idzie nie należy do okoliczności faktycznych, mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a tylko takie, stosownie do przepisu art. 227 k.p.c., mogą być przedmiotem dowodu w postępowaniu cywilnym. Okoliczność tą Sąd Okręgowy mógł, zatem pominąć, w zakresie dokonywanych ustaleń faktycznych, skoro nie wpływała ona na możliwość rozstrzygnięcia istniejącego pomiędzy stronami sporu (nie była istotna dla rozstrzygnięcia sprawy).

W tym miejscu wskazać należy, iż apelacja w tym zakresie, na co wskazuje jej uzasadnienie, odnosi się w istocie do oceny sposobu spełnienia świadczenia, a co za tym idzie jego charakteru, a nie do istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności faktycznych, stanowiąc jedynie polemikę

z rozważaniami Sądu I instancji, które legły u podstaw zaskarżonego wyroku. Nie odnosi się, zatem ona do błędu w ustaleniu faktycznych, ale błędu w zakresie ich oceny, w odniesieniu do sposobu i charakteru świadczenia, będącego źródłem spornej wierzytelności.

Z powołanych wyżej przyczyn, zarzut apelacji dotyczący naruszenia prawa procesowego, pomimo powołanych wyżej niedostatków uzasadnienia zaskarżonego wyroku, nie może być uznany za zasadny, tym bardziej,

iż w/w niedostatki, w żaden sposób, nie wpływały na prawidłowość wydanego w sprawie rozstrzygnięcia.

Za bezzasadny uznać należy również zarzut naruszenia przepisów art. 885 k.p.c. w związku z art. 902 k.p.c.

W pierwszej kolejności wskazać przy tym należy, iż Sąd Okręgowy oceniając możliwość stosowania w/w regulacji, w odniesieniu do spornej wierzytelności, nie wypowiedział się, co braku możliwości jej zastosowania w odniesieniu do wierzytelności przyszłej, jak wynika to z zarzutu apelacji, stwierdzając jedynie, że w/w regulacja nie może być stosowana, wprost do wierzytelności jednorazowej, o stałej nienarastającej wysokości, a co za tym idzie nieperiodycznej, powstałej przez zajęciem, której wymagalność nastąpiła po zajęciu. Już, zatem z tego powodu zarzut apelacji uznać należy za bezzasadny, skoro powołane w nim twierdzenie, nie było w ogóle przedmiotem rozważań sądu I instancji.

W dalszej kolejności wskazać należy, wbrew twierdzeniom apelującego, iż Sąd Okręgowy słusznie uznał, że przepis art. 885 w związku art. 902 k.p.c. nie może mieć zastosowania do spornej wierzytelności, jako wierzytelności jednorazowej, do rozporządzenia, którą doszło przed zajęciem, nawet w przypadku, gdy jej wymagalność następowała po zajęciu. Istotą regulacji przewidzianej w art. 885 k.p.c., jest bowiem ochrona wierzyciela egzekwującego zmierzająca do zapewnienia mu możliwości prowadzenia egzekucji z przyszłych świadczeń o charakterze periodycznym (wynagrodzenia za pracę), ponad kwotę wolną od zajęcia, tak aby wyegzekwowanie całej wierzytelności było realne i możliwe. W przypadku szczególnego charakteru wynagrodzenia za pracę, w związku z ustaleniem przez ustawodawcę części wolnej od zajęcia i zazwyczaj stosunkowo niewysokich periodycznych (miesięcznych) świadczeń, rozporządzenie nim na rzecz osoby trzeciej, jeszcze przed czy nawet po zajęciu uniemożliwiałoby, jeżeli nie wykluczało całkowicie, możliwość skutecznej egzekucji, godząc tym samym

w interesy wierzyciela egzekwującego. W takim, zatem wypadku ustawodawca chroniąc wierzyciela egzekwującego wprowadził sankcję nieważności w odniesieniu dla rozporządzeń wynagrodzeniem za pracę, przekraczających

część wolną od zajęcia, a dokonanych po jego zajęciu, a także przed zajęciem, jeżeli wymagalność wynagrodzenia następuje po zajęciu, i zezwoli na odpowiednie stosowanie tej regulacji również do innych wierzytelności o podobnym charakterze.

Tego rodzaju potrzeba ochrony interesów wierzyciela egzekwującego nie powstanie zaś w przypadku egzekucji wierzytelności jednorazowych i nieperiodycznych i to nawet wówczas, gdy do rozporządzenia wierzytelnością doszło przed zajęciem, a jej wymagalność nastąpiła już po dokonaniu zajęcia, tak jak w sprawie niniejszej.

Na takim też stanowisku stanął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 października 2007 r. w sprawie IV CSK 210/07 (OSNC 2008/12/145) oraz wyroku z dnia 15 lutego 2008 r. w sprawie I CSK 357/07 (OSNC 357/07), odnosząc się do możliwości stosowania w/w regulacji do innych wierzytelności i wyjaśniając jej szczególny charakter.

Z uwagi na powołane wyżej argumenty żadnego znaczenia mieć nie może fakt, iż przedmiotem ocenianego rozporządzenia jest wierzytelność przyszła, jeżeli ma ona jednorazowy charakter, a jej wysokość została ustalona, nawet w wypadku, gdy spełnienie świadczenia, którego jest emanacją, miało nastąpić częściami. Zajęcie wierzytelności, o której mowa w przepisach art. 895-912 k.p.c. może bowiem obejmować jedynie wierzytelność istniejącą i przysługującą wierzycielowi na podstawie konkretnego stosunku prawnego (patrz tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 sierpnia 1971 r. w sprawie I CR 308/71 (OSNCP 1972 nr 5 poz. 85). Regulacje dotyczące egzekucji z wynagrodzenia za prace, egzekucji wierzytelności z rachunku bankowego, czy z sum płatnych okresowo są zaś wyjątkiem od tej zasady.

W sprawie niniejszej, będąca przedmiotem przelewu wierzytelność, stanowiła zaś wierzytelność jednorazową, choć będące jej źródłem świadczenie, mogło być spełnione częściami. To jednak nie zmienia charakteru spornej wierzytelności. Pomimo tego, że w chwili przelewu wierzytelność ta była wierzytelnością przyszłą, przed jej zajęciem już istniała, a jej wysokość była znana i potwierdzona przez pozwanego, który zaakceptował tak dokonanie jej przelewu, jak i warunki zapłaty, przyjmując fakturę, określającą jej wysokość i sposób zapłaty oraz godząc się na dokonanie jej przelewu. W takim wypadku nie sposób przyjąć, iż pozwany mógł uchylić się do spełnienia świadczenia na rzecz powoda, jako nabywcy spornej wierzytelności, powołując się na skuteczne zajęcie, skoro rozporządzenie ta wierzytelnością nie mogło być w oparciu o powołane wyżej przepisy, uznane za nieważne, w stosunku do wierzyciela egzekwującego.

Wobec powyższego pozwany, akceptując przelew spornej wierzytelności na powoda winien był spełnić wynikające z przelewu świadczenie, na jego rzecz, jako wierzyciela, stosownie do obciążającego go zobowiązania umownego i zgodnie z obowiązkiem wynikającym z przepisu art. 353 § 1 k.c. w związku z art. 509 § 1 i 2 k.c.

Podzielając zapatrywania, co do możliwości stosowania regulacji przewidzianej w przepisie art. 885 w związku z art. 902 k.p.c., przedstawione w powołanych wyżej wyrokach Sądu Najwyższego, w uzasadnieniach których szczegółowo i wyczerpująco omówiono jej specyfikę i możliwość jej stosowania do innych, aniżeli wynagrodzenie za pracę wierzytelności, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do wystąpienia z powołanym w apelacji pytaniem prawnym.

Uznając zaś zarzuty apelacji za chybione, z powołanych wyżej względów, w oparciu o przepis art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanego jako bezzasadną.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego uzasadnia przepis art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 108 § 1 i 391 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt. 6 w związku z § 12 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielanej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163 poz. 1394 z późn. zm.).